

Охорона здоров'я дітей та підлітків

український міжвідомчий збірник

Матеріали
науково-практичної онлайн-конференції

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ, ПАТОЛОГІЇ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ПІДЛІТКІВ

12–14 листопада 2025 р.

Охорона здоров'я дітей та підлітків

Український міжвідомчий збірник

Збірник є правонаступником попереднього, заснованого в 1970 році.

Засновник — Державна установа «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України» (ДУ «ІОЗДП НАМН»).

1-2[39-40] 2025

ISSN 2519-2132 (online)

ISSN 0369-8041 (print)

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Засновано у 1970 році

видається двічі на рік

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ

Державна установа

«Інститут охорони здоров'я дітей
та підлітків Національної академії
медичних наук України»

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

ДУ «ІОЗДП НАМН»

пр. Ювілейний, 52-А

61153, м. Харків, Україна

Тел. редакції:

+38(050) 323-10-06

E-mail: journal@iozdp.org.ua

<https://journal.iozdp.org.ua>

Рекомендовано для розміщення через Інтернет та друку
Вченою радою ДУ «ІОЗДП НАМН»
(протокол № 12 від 12.12.2025 р.)

Головний редактор: Г. М. Даниленко
(д-р мед. наук, професор, директор ДУ «ІОЗДП НАМН»)

Заступник головного редактора: В. О. Диннік
(д-р мед. наук, заст. директора ДУ «ІОЗДП НАМН»)

Відповідальний секретар: М. Л. Водолажський
(канд. мед. наук, заст. директора ДУ «ІОЗДП НАМН»)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Н. В. Багацька (д-р мед. наук, проф.), Л. Ф. Богмат (д-р мед. наук, проф.), Г. В. Кукуруза (д-р мед. наук), І. С. Лебець (д-р мед. наук, проф.), С. О. Левенець (д-р мед. наук, проф.), О. Ю. Майоров (д-р мед. наук, проф.), Е. А. Михайлова (д-р мед. наук), О. І. Плехова (д-р мед. наук, проф.), І. Л. Пую (д-р мед. наук), Л. К. Пархоменко (д-р мед. наук, проф.), Л. І. Рак (д-р мед. наук), С. І. Турчина (д-р мед. наук), Н. С. Шевченко (д-р мед. наук, проф.)

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія КВ № 24678-14618Р
від 29.10.2020 р.

Підписано до друку 19.12.2023 р.

Формат — 60 x 84/8

Папір офсет. Друк офсет.

Ум. друк. арк. — 10,11

Замовлення №

Наклад 200 прим.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори, за зміст та оформлення інформації про лікарські засоби - замовники. Передрук опублікованих статей можливий за згоди редакції та з посиланням на джерело.

Видання призначено для фахівців галузі охорони здоров'я.

Children and adolescents health care

Ukrainian Interdepartmental Collection

The Collection is the successor of the previous one, founded in 1970.
Published by the State Institution «Institute for Children and Adolescents Health Care at the National Academy of Medical Sciences of Ukraine» SI «ICAHC NAMS».

1-2[39-40] 2025

*Approved by the Academic Council of the SI «ICAHC NAMS»
(Protocol № 12 of 12.12.2025)*

ISSN 2519-2132 (online)

ISSN 0369-8041 (print)

**CHILDREN AND
ADOLESCENTS
HEALTH CARE**

published since 1970

twice per year

FOUNDED AND EDITED BY THE

State Institution

«Institute for Children and Adolescents
Health Care of the National Academy of
Medical Sciences of Ukraine»

ADDRESS

SI «ICAHC NAMS»

Yubileinyi prospekt, 52-A

61153, Kharkiv, Ukraine

Phones:

+38(050) 323-10-06

E-mail: journal@iozdp.org.ua

<https://journal.iozdp.org.ua>

Editor in Chief: G. M. Danilenko
(Dr. Sci. Med., Prof., Director of the SI «ICAHC NAMS»)

Deputy Editor in Chief: V. O. Dinnyk
(Dr. Sci. Med., Deputy Director of the SI «ICAHC NAMS»)

Assistant Editor: M. L. Vodolazhskyi
(Cand. Sci. Med., Deputy Director of the SI «ICAHC NAMS»)

EDITORIAL BOARD

N. V. Bagatskaya (*Dr. Sci. Med., Prof.*), L. F. Bogmat (*Dr. Sci. Med., Prof.*),
A. V. Kukuruza (*Dr. Sci. Med.*), I. S. Lebets (*Dr. Sci. Med., Prof.*), S. O. Levenets
(*Dr. Sci. Med., Prof.*), O. Y. Mayorov (*Dr. Sci. Med., Prof.*), E. A. Mikhailova
(*Dr. Sci. Med.*), S. L. Puyu (*Dr. Sci. Med.*), O. I. Plekhova (*Dr. Sci. Med., Prof.*),
L. K. Parkhomenko (*Dr. Sci. Med., Prof.*), L. I. Rak (*Dr. Sci. Med.*),
S. I. Turchina (*Dr. Sci. Med.*), N. S. Shevchenko (*Dr. Sci. Med., Prof.*)

The authors are responsible for the content, selection and presentation of facts in the articles,
for the content and design of information about medicines - customers. Reprint of published
articles is possible with the consent of the editors and with reference to the source.

The publication is intended for healthcare professionals.

УДК: 616-056.2-(477.54)

ДИНАМІКА ПОШИРЕНОСТІ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2001- 2023 РОКАХ

Даниленко Г.М., Страшок Л.А., Сидоренко Т.П., Завеля Е.М., Ісакова М.Ю., Єщенко А.В., Водолажський М.Л., Кошман Т.В.

ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», м. Харків, Україна
Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна
laspediatr1984@gmail.com

У статті представлені результати дослідження поширеності захворювань у підлітків 15-17 років в Харківській області. Проаналізовано динаміку поширеності за період з 2001 по 2023 роки. Визначено особливості поширеності хвороб під час війни в Україні (з початку воєнних дій та в перші 2 роки повномасштабного вторгнення). Виявлено тенденції змін у стані здоров'я у підлітковому віці на Харківщині та проаналізовано фактори, які могли вплинути на ситуацію. На підставі ретроспективного аналізу статистичних показників поширеності хвороб було запропоновано шляхи покращення здоров'я підлітків.

Ключові слова: підлітки, Харківська область, поширеність захворювань, статистичний аналіз, війна

DYNAMICS OF DISEASE PREVALENCE AMONG ADOLESCENTS IN KHARKIV REGION IN 2001-2023

TDanylenko H.M., Strashok L.A., Sydorenko T.P., Zavelya E.M., Isakova M.Yu., Yeshchenko A.V., Vodolazhskiy M.L., Koshman T.V.

State Institution «Institute of Child and Adolescent Health Care of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine», Kharkiv, Ukraine
Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

The article presents the results of a study of the prevalence of diseases in adolescents aged 15-17 in the Kharkiv region. The dynamics of prevalence for the period from 2001 to 2023 are analyzed. The features of the prevalence of diseases during the war in Ukraine (from the beginning of hostilities and in the first 2 years of the full-scale invasion) are determined. Trends in changes in the health of adolescents in the Kharkiv region are identified and factors that could affect the situation are analyzed. Based on a retrospective analysis of statistical indicators of the prevalence of diseases, ways to improve the health of adolescents were proposed.

Keywords: adolescents, Kharkiv region, prevalence of diseases, statistical analysis, war

---

ВСТУП

Вивчення поширеності захворювань у підлітковому віці є надзвичайно важливим для формування політики охорони здоров'я, оскільки цей період життя визначає майбутній трудовий і репродуктивний потенціал нації, а також загальний рівень здоров'я дорослого населення України [1–3]. Тенденції змін стану здоров'я дітей і підлітків за певний період часу досліджуються за відповідними медико-соціальними критеріями, зокрема, демографічною ситуацією, поширеністю захворювань, їхньою структурою, тощо [4, 5]. За результатами виявлених особливостей можуть бути розроблені науково-обґрунтовані програми щодо профілактики патологічних станів і збереження здоров'я дитячого контингенту. Це особливо важливо в сучасних умовах воєнного стану в Україні.

Сьогодні актуально для суспільства в цілому і медичної спільноти зокрема постає питання про оцінку стану здоров'я дітей підліткового віку. Важливо відзначити, що в країні активно здійснюються наукові пошуки визначення впливу факторів оточуючого середовища на стан здоров'я та його моніторинг у

підлітків за статистичними показниками. У засобах українських наукових комунікацій протягом тривалого часу (2010–2020 рр.) опубліковано чимало повідомлень щодо динаміки змін у поширеності хвороб та у її структурі серед цієї верстви населення [6–9].

Так, за даними досліджень на початку XXI століття поширеність хвороб у дітей підліткового віку мала певні особливості (табл. 1) [10].

У підлітків 15–17 років протягом 2013–2017 рр. відмічалася зростання як захворюваності, так і, особливо, поширеності захворювань. Підвищення останнього показника обумовлено накопиченням у цьому віці хронічної неінфекційної патології (індекс накопичення хвороб у дітей підліткового віку склав 1,7). Значно частіше, ніж у молодших дітей, у підлітків спостерігалися ендокринні хвороби і розлади харчування, хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини, проблеми шкіри та підшкірної клітковини, патологія сечостатевої системи, захворювання кровообігу та нервової системи.

В Харківській області динамічний порівняльний аналіз 2013 та 2017 років демонстрував збіль-

шення як захворюваності (14604,7 та 16048,0 на 10 тис. населення відповідно), так і поширеності хвороб (26796,0 та 28723,1 на 10 тис. населення відповідно) у підлітковому віці. Що відповідало середнім показникам по Україні.

На основі даних МОЗ України, Центру громадського здоров'я та ЮНІСЕФ [11, 12] поширеність захворювань серед підлітків 15–17 років в Україні у 2022–2023 рр. зазнала значних змін через повномасштабне вторгнення. Війна призвела до недообліку патологічних станів через руйнування інфраструктури, міграцію та обмежений доступ до медичних послуг. Зокрема, за даними тільки на 2024 рік, 21% усіх медичних закладів Харківської області були ча-

стково або повністю пошкоджені через війну. За даними МОЗ (Щорічний звіт за 2022–2023 рр.), поширеність хронічних хвороб серед підлітків зросла на 5–7% порівняно з 2021 р., але з регіональними диспропорціями [13, 14].

За результатами власних досліджень демографічної ситуації, к 2023 року відбулося значне зменшення чисельності дитячого населення (0–17 років) в Харківській області з 122559 у 2005 р. до 71327 — у 2023 р. З початком воєнних дій на сході України з об'єктивних причин також зменшилися показники поширеності захворювань. Вищевикладене обумовило актуальність проведення аналізу змін стану здоров'я у підлітків Харківської області.

Таблиця 1

Динаміка захворюваності (З) та поширеності (П) хвороб серед дітей різних вікових груп в Україні у 2013–2017 рр. (на 1000 відповідного населення)

Вік дітей		2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Темп приросту, %
До 1 року	З	1450,71	1454,45	1429,18	1487,06	1495,7	3,1
0–6 років	П	1780,24	1624,47	1589,9	1681,97	1677,07	-5,8
	З	1545,44	1410,88	1377,24	1465,43	1455,54	-5,8
7–14 років	П	1969,05	1801,42	1776,78	1742,21	1676,16	-14,8
	З	1305,81	1206,39	1198,33	1189,65	1149,78	-11,9
15–17 років	П	2159,60	2022,28	2083,2	2154,53	2177,72	0,8
	З	1220,13	1151,06	1188,6	1249,76	1254,62	2,8

Мета роботи: оцінити динаміку поширеності та структури захворювань підлітків 15–17 років в Харківській області, визначити тенденції змін у стані здоров'я, пов'язані з воєнною агресією, окреслити шляхи оздоровлення дітей підліткового віку.

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для проведення дослідження використовувалися статистичні дані про поширеність хронічних захворювань у підлітків (15–17 років включно) Харківської області за період 2001–2023 рр. Для досягнення мети були застосовані методи інформаційної аналітики: ретроспективний аналіз, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз.

ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливими показниками стану здоров'я населення є захворюваність і поширеність хвороб. Поширеність хвороб — медико-статистичний показник, що характеризує кількість захворювань се-

ред населення та його статеві-вікових груп на певній території за певний проміжок часу, включаючи як вперше виявлені, так і раніше зареєстровані випадки. Іншими словами, це сукупність всіх захворювань, як гострих, так і хронічних, а також травм та отруєнь, які зареєстровані у населення.

Структура поширеності хвороб — медико-статистичний показник, що характеризує їхній розподіл за відсотком серед населення та його статеві-вікових груп, що дозволяє зрозуміти, які хвороби є найбільш поширеними та якими факторами вони зумовлені.

За Угодою між ДУ «ІОЗДП НАМН» та Харківським відділом статистики Департаменту охорони здоров'я щодо сумісної діяльності стосовно аналізу стану здоров'я за статистичними показниками дитячого населення отримано дані про поширеність хронічних неінфекційних захворювань серед підлітків (15–17 років включно) за період 2001–2023 рр. Вони представлені у формі таблиці з показниками поширеності на 1000 підлітків за класами МКХ-10 для 6 ключових років (табл. 2).

Таблиця 2

Поширеність захворювань у підлітків (15–17 років включно) у Харківській області за період 2001–2023 рр. (на 1000 населення)

Класи хронічних неінфекційних захворювань	2001 р.	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2022 р.	2023 р.
Усього хвороб	1488,72	1967,18	2666,87	2762,45	1319,84	1294,61
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби	45,61	51,40	68,10	63,73	40,38	29,29
Новоутворення	4,39	12,08	21,60	27,86	15,37	14,22
Хвороби крові та кровотворних органів	6,45	13,47	25,62	22,44	11,47	11,43
Хвороби ендокринної системи	54,84	81,20	107,91	109,10	40,38	40,74
Розлади психіки та поведінки	53,65	54,81	50,43	36,73	23,92	41,05
Хвороби центральної нервової системи	116,68	169,08	209,04	191,22	100,49	97,78
Хвороби ока та придаткового апарату	134,48	178,77	253,93	264,84	113,00	121,45
Хвороби вуха та сосковидного відростку	34,60	43,33	51,05	58,70	26,85	31,77
Хвороби системи кровообігу	46,54	74,48	132,47	168,38	69,89	69,38
Хвороби органів дихання	500,72	629,08	848,25	948,81	515,39	452,77
Хвороби органів травлення	141,67	236,51	355,56	295,36	94,99	95,50
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	92,60	102,51	120,09	126,55	69,12	78,22
Хв. кістково-м'язової сист. та сполуч. тканин	91,13	128,93	177,08	172,01	83,31	88,58
Хвороби сечостатевої системи	71,67	96,85	148,65	177,71	57,34	71,89
Природжені аномалії (вади розвитку)	15,03	21,06	26,80	34,81	24,55	22,61
Травми та отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин	71,25	66,43	66,82	61,12	32,81	27,03

За період 2001–2023 рр. загальний рівень поширеності захворюваності у підлітків мав виражений тренд зростання до 2015 року, після чого спостерігається різке зниження у 2022–2023 рр. Якщо у 2001 році поширеність становила 1488,7, то у 2015 — 2762,5, тобто зросла майже вдвічі. Однак після 2015 року показник скоротився більш ніж удвічі — до 1294,6 у 2023 р. Це свідчить про певний «пік» захворюваності у 2010–2015 рр. і подальше зниження, яке може бути пов'язане як зі змінами методології облі-

ку, так і з демографічними та соціальними чинниками. Певну роль в цих процесах відігравали зменшення кількості підлітків, міграційні процеси, пов'язані в тому числі з початком воєнних подій у суміжних регіонах, реформування системи надання медичної допомоги населенню, зокрема, реформа первинної ланки, децентралізація та зміна форм обліку. Подальше зменшення поширеності хвороб до 2023 р. є показовим. З 2022 р. до 2023 р. воно зафіксоване для більшості класів захворювань, за винятком кіль-

кох груп, де спостерігалися стабілізація або невелике зростання. Такий результат можна інтерпретувати не як реальне покращення здоров'я, а як наслідок соціальних, медичних та демографічних чинників, пов'язаних із повномасштабною війною. З 24 лютого 2022 року різко прогресувала внутрішня та закордонна міграція, знизилася охоплення медичними послугами підлітків в Харківській області через відсутність достатньої кількості медичного персоналу, руйнування та пошкодження медичних закладів, утруднення комунікації з лікуючими лікарями. Ці фактори також погіршили збір статистичної інформації щодо здоров'я 15–17-річного контингенту.

За окремими класами захворювань спостерігалися наступні тенденції змін. Найбільше абсолютне зростання за 22 роки відбулося у поширеності хвороб системи кровообігу (+22,8 одиниці). Таке збільшення, ймовірно, пов'язане зі зниженням фізичної активності, нераціональним харчуванням, стресами та зростанням ожиріння серед підлітків. Ця тенденція узгоджується із загальносвітовими спостереженнями про омолодження серцево-судинних проблем. Найбільше відносне (відсоткове) зростання — понад +220% від рівня 2001 року було відмічено для новоутворень. Це може бути пов'язано з покращенням діагностики (ширше використання ультразвукових, рентгенологічних, лабораторних методів), а також із зміною екологічних та генетичних факторів ризику. Однак через малу вихідну базу навіть незначне абсолютне зростання призводить до великого відсоткового приросту. Захворювання ендокринної системи залишаються на високому рівні протягом усього періоду з помітним ростом до 2015 року. Це відображає підвищену частоту ожиріння, порушень обміну речовин, цукрового діабету I типу, патологію щитовидної залози у підлітковому віці. Тривалий час залишаються одними з найпоширеніших серед підлітків хвороби органів травлення. Хоча абсолютні показники коливалися, їхній загальний показник зберігається на високому рівні, що може свідчити про нерегулярне харчування, вживання фаст-фудів, вплив стресів, які порушують функції шлунково-кишкового тракту. Захворювання органів дихання після стабільного підйому у 2001–2010 рр. поступово знижувалися до 2023 року. Ймовірними причинами цього можуть бути покращення вакцинації, профілактика ГРВІ, зменшення куріння серед підлітків, проте також вплив COVID-19 міг змінити структуру обліку в останні роки. Найбільше зменшення (–62%) виявлено у групі «Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх причин», яке очікувано може бути результатом в тому числі карантинних обмежень та дистанційного навчання з обмеженням відвідувань підліткових колективів. Врахування травматичних ушкоджень, пов'язаних з наслідками вибухів та обстрілів, міно-вибухові травми можуть вплинути на статистичну картину в подальшому.

Проаналізовано динаміку поширеності патологічних станів за два роки війни. Загальний показник поширеності хвороб серед підлітків у Харківській області зменшився з 1319,8 у 2022 р. до 1294,6 у 2023 р., тобто на близько 1,9%. Однією з причин всіх змін поширеності захворювань у цей період є зміна структури обліку. Частота неінфекційних хвороб органів дихання має тенденцію до зниження, але показники залишаються високими (можуть також мати місце залишкові наслідки COVID-19, загострення хронічної патології на тлі стресу та погіршення матеріально-побутових умов). Дещо зменшилася поширеність інфекційних та паразитарних захворювань. Різко зросла у 2023 році поширеність розладів психіки та поведінки — на 71,7% (з 23,92 до 41,05), що є найвищим річним приростом за весь період. Це, безумовно, пов'язане з повномасштабним вторгненням росії, яке призвело до масового стресу, ПТСР, тривожності та депресії серед підлітків. Харківщина, як прифронтовий регіон, зазнала значних обстрілів, що посилило психоемоційні травми. Частка психічних розладів у загальній поширеності зросла до 3,2%. У 2023 р. психічні розлади посідають 7-ме місце за поширеністю серед 17 класів хвороб, але їх швидке зростання вказує на потенціал для подальшого збільшення. Згідно з оцінками на національному рівні, тягар психіатричних симптомів (депресії, тривожності, психологічної травми, тощо) є дуже високим в українських підлітків [15]. У прифронтових регіонах Харківщини, цей показник має тенденцію до неупинного зростання.

Домінуючі класи захворювань у 2023 р. за залученими системами: 1. Органів дихання: 452,77 (35% від загальної кількості хвороб) — хронічні форми запальних процесів, бронхіальна астма, ускладнення гострої патології. 2. Ока та придаткового апарату: 121,45 (9,4%; зростання +7,3% з 2022 р.). 3. Центральної нервової системи: 97,78 (7,6%; стабілізація після спаду). 4. Травлення: 95,5 (7,4%; превалюють функціональні розлади; різке падіння з пікового 355 у 2010 р.). 5. Кістково-м'язової системи: 88,58 (6,8%; з домінуванням порушень постави). Профіль превалюючих захворювань підлітків за цими результатами має ознаки соціально обумовлених змін, що виникли внаслідок: тривалого існування населення в умовах збройного конфлікту; високого рівня стресу; збільшення зорового навантаження (через тривале користування гаджетами, недостатнє природне освітлення і перебування в закритих приміщеннях); погіршення умов проживання; неповноцінного харчування; малорухливого способу життя (внаслідок дистанційного навчання та обмежень пересування, недостатньої організації фізичного виховання у воєнний період).

ВИСНОВКИ

На підставі ретроспективного аналізу статистичних показників поширеності хвороб було встановлено, що загальний стан здоров'я підлітків 15–17 років у Харківській області за останні два десятиліття зазнав значних коливань: період росту до 2015 р., потім — зниження показників у 2022–2023 рр. Найбільш небезпечні тенденції визначені у зростанні частоти ендокринних і серцево-судинних захворювань, підвищенні виявлення новоутворень. За роки війни значно підвищилася поширеність розладів психіки та поведінки, що ймовірно свідчить про переживання значного стресу та має загрозовий вплив на функціонування всіх органів і систем організму. У майбутньому можна очікувати «відкладене» зростання хронічної патології. Війна спричинила недооблік поширеності захворювань, враховуючи, зокрема, відсутність актуальних даних щодо чисельності населення України [13]. У Харківській області незначний загальний спад (–1,9%) поширеності патології у підлітків приховує різноспрямовані зміни: різке зростання психічних розладів (+71,7%) та стресових хвороб (сечостатевої системи, шкіри) на тлі недообліку дихальних і травматичних. Війна є ключовим фактором, що погіршує психічне здоров'я та ускладнює діагностику. Отримані дані підтверджують необхідність цілеспрямованих профілактичних програм для підлітків, орієнтованих на: нормалізацію харчування; збільшення фізичної активності; профілактику серцево-судинних та ендокринних хвороб на ранніх етапах; контроль факторів довкілля. Є нагальна потреба підвищити ефективність регулярних профілактичних обстежень підлітків та впровадити моніторинг сприйнятого стресу та психічних розладів, поширити заходи з психологічної підтримки. Необхідним є залучення мультидисциплінарної команди спеціалістів для забезпечення оздоровлення української молоді.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому вивченні тенденцій змін у поширеності та структурі хронічних неінфекційних захворювань у підлітків (15–17 років включно) Харківській області з початку воєнної агресії для обґрунтування медико-профілактичних заходів щодо збереження їх здоров'я.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Пархоменко Л. К., Страшок Л. А., Завеля Е. М., Ісакова М. Ю., Єщенко А. В. Здоров'я підлітків на шляху медичної реформи. Проблеми безперервної медичної освіти та науки. 2020. № 1 (37). С. 5–9. DOI: 10.31071/promediosvity2020.01.005
2. Карпінська Т. Г., Грабовська Т. В., Середа С. В., Короткий В. В. Показники стану здоров'я сучасних підлітків, як одна із складових здоров'я населення держави. Український медичний часопис. 2021. № 3 (143). С. 84–86. DOI: 10.32471/umj.1680-3051.143.209478
3. World Health Organization. Global Accelerated Action for

the Health of Adolescents (AA-HA): Guidance to Support Country Implementation. 2017. URL: <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/b4e2ba76-cbod-4560-9417-e2e7f487cf69/content>

4. WorldHealthOrganization. Theadolescenthealthindicators recommended by the Global Action for Measurement of Adolescent health: guidance for monitoring adolescent health at country, regional and global levels. Geneva: World Health Organization; 2024. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. URL: <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/83f3a1f4-13fc-46f3-9397-26ad6e5acd46/content>

5. Чорна В. В., Хлестова С. С., Гуменюк Н. І., Махнюк В. М., Сидорчук Т. М. Показники захворюваності і поширеності та сучасні погляди на профілактику хвороб. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2020. Т. 24, №1. С.158–164. DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2020-24(1)-31

6. Пересипкіна Т. В. Стан здоров'я та прогноз поширеності захворювань серед підлітків України. Здоров'я дитини. 2014. № 8 (59). С.12–15.

7. Моїсєнко Р. О., Дудіна О. О., Гойда Н. Г. Аналіз стану захворюваності та поширеності захворювань у дітей в Україні за період 2011–2015 роки. Сучасна педіатрія. 2017. № 2. С. 17–27. DOI: 10.15574/SP.2017.82.17

8. UNICEF for every child. Analytical report based on the results of surveys of Ukrainian adolescents in 2022/2023 “Health Behaviour in School-aged Children” within the framework of WHO international project “Health Behaviour in School-aged Children” (HBSC) (2024). URL: https://www.unicef.pt/media/4938/unicef-ukraine-health-behaviour-in-school-aged-children-study_eng.pdf

9. Даниленко Г. М., Страшок Л. А., Сидоренко Т. П., Ісакова М. Ю., Завеля Е. М., Водолажський М. Л., Єщенко А. В. Стан та перспективи розвитку медичного забезпечення школярів і підлітків в Європі та Україні. Сучасна педіатрія. Україна. 2025. № 1 (145). С. 88–93. DOI: 10.15574/SP.2025.1(145).8893

10. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2017 рік / ред. кол.: П. С. Мельник, О. М. Дзюба, М. В. Кудренко, С. В. Дудник, Л. А. Чепелевська, Г. О. Слабкий / МОЗ України. ДУ «УІСД МОЗ України» – Київ: МБЦ «Медінформ», 2018. – 458 с.

11. World Health Organization. HeRAMS Ukraine Status update report. March 2024. URL: https://cdn.who.int/media/docs/default-source/documents/emergencies/herams/herams_ukr_status_update_report_2024-03_en.pdf?sfvrsn=db7d473_1&download=true

12. UNICEF for every child. Situation Analysis of Children in Ukraine 2024 Executive Summary, 2024, 148 p. URL: https://www.unicef.org/ukraine/en/media/49206/file/UNICEF_SitAn_2024_ENG.pdf.pdf

13. Щорічний звіт про стан здоров'я населення України та епідемічну ситуацію за 2022 рік. Київ, 2023. 39 с. URL: <https://moz.gov.ua/storage/uploads/d8718889-1326-4060-a2fe-5f7e6359426f/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD-%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%27%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD>

%D1%83-%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D-
1%86%D1%96%D1%8E-%D0%B7%D0%B0-2022-
%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf

14. Щорічний звіт про стан здоров'я населення України та епідемічну ситуацію за 2023 рік. Київ, 2024. 78 с. URL: <https://moz.gov.ua/storage/uploads/386da5b2-66ed-4e85-932c-d9828ba76a7a/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%B7%D0%B0-2023-%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf>

15. Goto R, Pinchuk I, Kolodezhny O, Pimenova N, Kano Y, Skokauskas N. Mental Health of Adolescents Exposed to the War in Ukraine. *JAMA Pediatr.* 2024. № 178(5). С. 480–488. DOI: 10.1001/jamapediatrics.2024.0295

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ, ПАТОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОГО

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ПІДЛІТКІВ

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ

(М. ХАРКІВ, 12–14 ЛИСТОПАДА 2025 РОКУ)

ГЕНЕТИЧНІ ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ Багацька Н. В.	5
САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ СЕРЕД МАТЕРІВ В УКРАЇНІ Барська Л. Я., Кірсанова Т. О., Русановська О. В., Ільков О. В., Олійник В. С., Узак І. В., Мітельов Д. А.	6
INVOLVEMENT OF MULTIDISCIPLINARY MEDICAL TEAMS AND MHGAP LEADERSHIP IN THE MANAGEMENT OF COMMON MENTAL DISORDERS IN CHILDREN: UKRAINIAN EXPERIENCE AND FUTURE PERSPECTIVES Bobrova O. V., Mikhanovska N. H., Tsukor N. H.	7
КОМОРБІДНА ПАТОЛОГІЯ ПРИ ОЖИРІННІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ Бузицька О. В.	8
КНАУКОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ У ГАЛУЗІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я Водолажський М. Л., Фоміна Т. В., Кошман Т. В.	9
ОЦІНКА ГОРМОНАЛЬНОГО ФОНУ У ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ Волкова Ю. В., Кашкалда Д. А., Сухова Л. Л.	10
СТАН ФУНКЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ДИХАННЯ У ПІДЛІТКІВ З ЮВЕНІЛЬНИМ ІДІОПАТИЧНИМ АРТРИТОМ З УРАХУВАННЯМ СТАНУ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я Головко Т. О., Богмат Л. Ф., Шевченко Н. С., Кривошей Г. В., Дем'яненко М. В.	12
МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКОЛЯРІВ. ПОГЛЯД ПЕДАГОГІВ Даниленко Г. М., Страшок Л. А., Водолажський М. Л., Кошман Т. В., Фоміна Т. В., Сидоренко Т. П.	13
ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТРЕСУ НА СТАН СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ЮВЕНІЛЬНИЙ ІДІОПАТИЧНИЙ АРТРИТ Головко Т. О., Ніконова В. В., Кашкалда Д. А.	14
СТАН ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ, ЯКІ НАРОДИЛИСЯ У МАТЕРІВ ПІСЛЯ ОРГАНОЗБЕРІГАЮЧОГО ЛІКУВАННЯ ПЕРЕДРАКУ І ПОЧАТКОВОГО РАКУ ЕНДОМЕТРІЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ Єгоров О. О.	16
СПЕКТР ЗБУДНИКІВ ІНФЕКЦІЙ СЕЧОВОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ТА ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙНИ Захарченко Н. А.	17
ВПЛИВ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ НА РЕГУЛЯТОРНІ МЕХАНІЗМИ ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ У ПІДЛІТКІВ З СОМАТОФОРМНОЮ ВЕГЕТАТИВНОЮ ДИСФУНКЦІЄЮ ЗА ДАНИМИ КАРДІОІНТЕРВАЛОГРАФІЇ Земляна О. В., Люта Л. В.	19
ПОТЕНЦІЙНІ СИНДРОМ АСОЦІЙОВАНІ ДІАГНОСТИЧНІ БІОМАРКЕРИ ПРИ РОЗЛАДАХ СПЕКТРУ АУТИЗМУ У ДІТЕЙ Каменщик А. В., Беленічев І. Ф.	21
ПОКАЗНИКИ ПРОЦЕСІВ ВІЛЬНОРАДИКАЛЬНОГО ОКИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ З ЮВЕНІЛЬНИМ ІДІОПАТИЧНИМ	

АРТРИТОМ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ Кашкалда Д. А., Волкова Ю. В., Сухова Л. Л.	22
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА РІВНЯ СТРЕСУ У ВИХОВАТЕЛІВ Кондрацька Л. В., Сорочинська М.	24
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ У МОЛОДИХ ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ Кондрацька Л. В., Шевченко З.	25
РОЛЬ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ОГЛЯДІВ У СОЦІАЛЬНО-ГІГІЄНИЧНОМУ МОНІТОРИНГУ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ Корженевський С. В., Редька І. В.	27
ОСОБЛИВОСТІ МЕНСТРУАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ У ДІВЧАТ ІЗ ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 1 ТИПУ З УРАХУВАННЯМ СТАНУ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я Косовцова Г. В.	29
ГОЛОВНИЙ БІЛЬ НАПРУЖЕННЯ У ПІДЛІТКІВ З ТРИВОЖНО-ДЕПРЕСИВНИМ РОЗЛАДОМ Мітельов Д. А., Беспалова Я. В., Ольховська Т. В., Циліурик С. М.	30
РОЛЬ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У ВИНИКНЕННІ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ Міхановська Н. Г., Редька І. В.	32
INFLUENCE OF BILIARY REFLUX ON THE DEVELOPMENT OF GERD IN CHILDREN WITH CHOLELITHIASIS (OVERLAP SYNDROME) Pavlenko N. V., Shutova O. V., Voloshin K. V., Solodovnichenko I. G., Babadzhanian O. M., Karpushenko J. V.	34
ФУНКЦІОНАЛЬНІ РОЗЛАДИ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО ЧАСУ Пархоменко Л. К., Єщенко А. В.	35
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ДУ «ІГЗ НАМНУ» ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ Полька Н. С., Рудницька О. П., Лейких С. В., Коркач В. С., Новохацька С. М., Михайленко П. М.	36
RISK FACTORS FOR THE SEVERITY OF NEONATAL ENCEPHALOPATHY Роров S. V.	37
НЕЙРОФІЗІОЛОГІЧНИЙ СКРИНІНГ ШКОЛЯРІВ З ЗОРОВИМИ ДИСФУНКЦІЯМИ Редька І. В.	38
ЗМІНИ ПЕРЕБІГУ БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Речкіна О. О., Стриж В. О., Твердохліб Т. О.	40
ВИРАЖЕНІСТЬ МОРФОЛОГІЧНИХ ЗМІН СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ГАСТРОДУОДЕНАЛЬНОЇ ЗОНИ У ДІТЕЙ, В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД БАКТЕРІАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ HELICOBACTER PYLORI Савченко Д. С., Леженко Г. О.	41
ПРОФІЛАКТИЧНІ ЗАХОДИ ПСИХОГІГІЄНИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ТА ЇХ МІСЦЕ В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ТА ПРОГРЕСУВАННЮ ХРОНІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД Сергета І. В., Хричіков Д. О., Дмитришен П. В.	43
ОРАЛЬНИЙ АЛЕРГІЧНИЙ СИНДРОМ У ДІТЕЙ Сорокман Т. В., Колеснік Д. І.	44
ВПЛИВ ТРИВОЖНОСТІ НА ВМІСТ ВІЛЬНИХ ЖИРНИХ КИСЛОТ У ДІТЕЙ З МЕТАБОЛІЧНО-АСОЦІЙОВАНОЮ СТЕАТОТИЧНОЮ ХВОРОБОЮ ПЕЧІНКИ Степанов Ю. М., Завгородня Н. Ю., Кленіна І. А., Татарчук О. М., Петішко О. П., Кислова Р. М.	45

ТРИВОЖНІСТЬ, ПРОЗАПАЛЬНІ ЦИТОКІНИ ТА МЕТАБОЛІЧНІ ПОРУШЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ІЗ МЕТАБОЛІЧНО-АСОЦІЙОВАНОЮ СТЕАТОТИЧНОЮ ХВОРОБОЮ ПЕЧІНКИ Степанов Ю. М., Завгородня Н. Ю., Кленіна І. А., Татарчук О. М., Петішко О. П.....	46
ПОРУШЕННЯ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ З ОЖИРІННЯМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ Степанов Ю. М., Завгородня Н. Ю., Очеретянко Ю. А.....	47
КЛІНІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРЕПАРАТУ ЦИНКУ У СКЛАДІ КОМПЛЕКСНОЇ ТЕРАПІЇ ПОЗАЛІКАРНЯНОЇ ПНЕВМОНІЇ У ДІТЕЙ Тарамак Л. В.	48
ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЛІКУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ПЕРЕБІГ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ У ДІТЕЙ В УМОВАХ ПРИФРОНТОВОГО МІСТА Чумак С. О.	49
СИНДРОМ ПОЛІКІСТОЗНИХ ЯЄЧНИКІВ У ПІДЛІТКІВ: ДІАГНОСТИЧНІ КРИТЕРІЇ ТА ПРОГНОСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РАННІХ ПРОЯВІВ Шнейдерман С. І.....	50
АСОЦІАЦІЯ РІВНІВ ГЕПСИДИНУ І СИРОВАТКОВОГО ЗАЛІЗА У ПІДЛІТКІВ ІЗ ДИСФУНКЦІЄЮ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ Юськів М. В., Урбанович А. М.	51

СТАТТІ

ДИНАМІКА ПОШИРЕНОСТІ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2001-2023 РОКАХ Даниленко Г.М., Страшок Л.А., Сидоренко Т.П., Завеля Е.М., Ісакова М.Ю., Єщенко А.В., Водолажський М.Л., Кошман Т.В.....	53
--	----